

Захист прав споживачів фінансових послуг – це системна діяльність, до якої належить: нагляд за дотриманням фінансовими установами основних принципів у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг, здійснення моніторингу дотримання Законів України та добровільних Кодексів у цій сфері, нагляд та контроль за поведінкою учасників фінансових ринків, просвітницька діяльність, спрямована на підвищення рівня обізнаності споживачів щодо характеристик та особливостей надання фінансових послуг, вирішення спорів між надавачами та споживачами фінансових послуг. Світовий досвід захисту прав споживачів фінансових послуг дає підстави для чіткого розуміння цієї діяльності як системної.

Список літератури

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. Редакція від 01.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення 05.04.2023).
2. ПРОЕКТ USAID «ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ». Київ, січень 2020 р. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2020/01/Insurance-Report_Jan2020.pdf (дата звернення 02.04.2023).
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. Редакція від 19.11.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення 05.04.2023).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг: Закон України від 20.09.2019 № 122-IX. Редакція від 20.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122-20#Text> (дата звернення 03.04.2023).
5. Про схвалення Концепції захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг: Розпорядження Кабінету міністрів України від 03.09.2009 № 1026-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2009-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.04.2023).

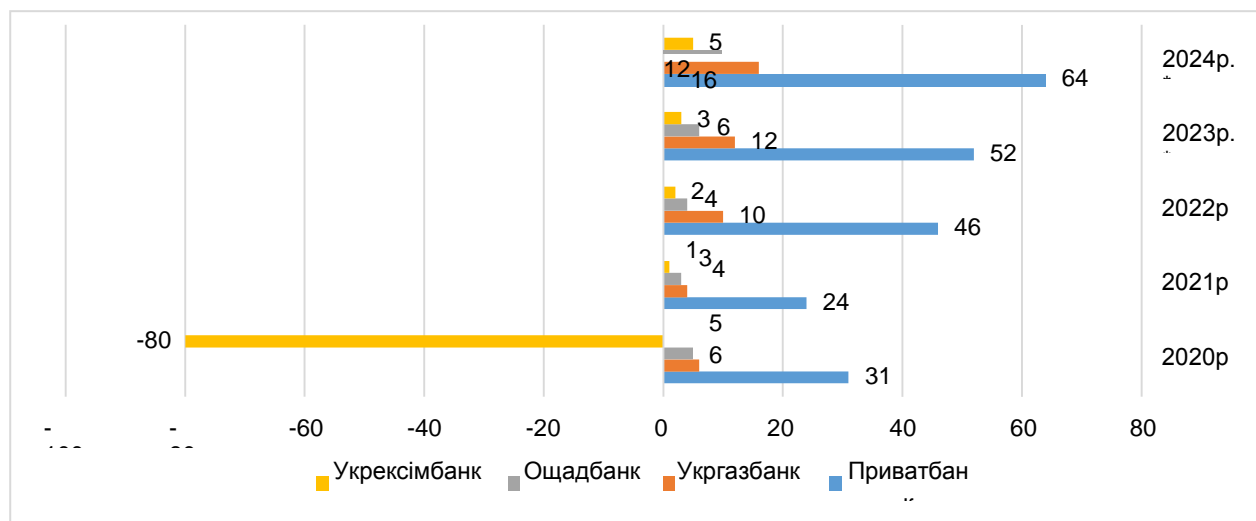
УДК 336.71

Б. Обертинський, Л. Обертинський
obertynskyi.bv@knutd.edu.ua

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВ

Оцінюючи загальний стан інвестиційної діяльності банківського сектору на початок 2023р. слід наголосити на тому, що питання накопичення ресурсів інвестиційного потенціалу є актуальними та такими, від обсягу та джерел яких залежить фінансова стійкість банківських установ України та надійність банківського сектору держави в цілому. Основними державними ТОП-банками країни за сплаченими коштами до бюджету на 01.01.2023р., попри військову агресію, залишаються такі банки: Приватбанк, Укргазбанк, Ощадбанк та Укрескімбанк (рис. 1).

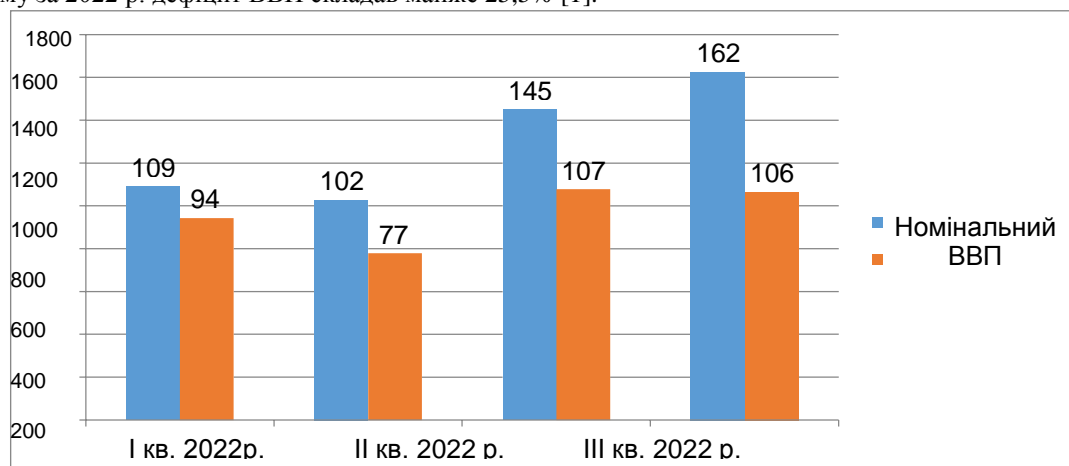
Рис. 1. Сплачені кошти державними банками до бюджету та отримані з бюджету (млрд.грн.)

Джерело: побудовано автором на основі [1; 14-17]

* - прогнозні данні на кінець відповідного року.

Стратегія розвитку та управління банківською сферою повинна мати актуалізований характер та основні пріоритетні види діяльності на період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. На підставі обраних стратегічних цілей та завдань наглядові ради державних банків повинні опрацювати механізми стратегічних дій, що в подальшому впливатимуть і визначатимуть роль та пріоритети для кожного банку в умовах воєнного стану. Також, ще одним ускладненням на цьому шляху може бути націоналізація банків, акціонери яких знаходяться під санкційними діями, пов'язаними з агресією Російської Федерації. Будь-які зміни у стратегічних цілях та завданнях мають відповідати домовленостям України з МВФ та стандарту ЄС щодо поступового зменшення частки держави в банківській сфері [2; 14-18]. Враховуючи воєнні дії та пов'язані з цим воєнні ризики, часовий лаг зниження участі держави у банківському секторі буде тривалим. Зменшення конкуренції, отримання монопольного становища у певних видах кредитування призведуть до ускладнення входження інвесторів на український ринок і придбання державних банків. Фінансова стабільність банківської системи в цілому тісно пов'язана із динамікою ВВП за часи повномасштабного вторгнення в Україну. Динаміку ВВП за 2022р. з розподілом на його квартали можна побачити на рис. 3.

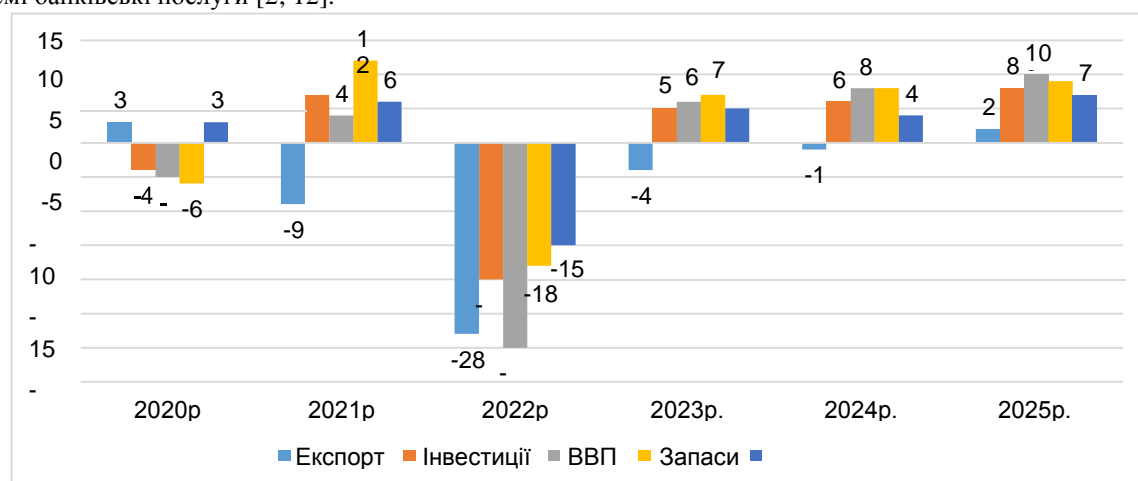
Як видно з рис. 3, різниця між I кв. та IV кв. 2022р. ВВП України є вражаючою. Так, за I кв. ВВП втратив 13%, за II-III кв. – майже по 24%, а за IV кв. недоотримання до бюджету України становило майже 35 %. В цілому за 2022 р. дефіцит ВВП складав майже 25,5% [1].

Рис. 2. Динаміка ВВП за 2022 р. з квартальним розподілом (млрд.грн.)

Джерело: побудовано автором на основі [12; 15-18]

Незважаючи на продовження війни в Україні, українська економіка починає невпинно повільно відновлюватися, про що свідчать прогнози НБУ щодо очікуваного зростання ВВП на 6% вже наприкінці 2023 р. (рис. 3). Також прогноз торкнувся й покращення сфери торгівлі та послуг, діяльності окремих фінансових установ. Про те все ж таки економіка України продовжує втрачати кошти під час воєнних дій, що обумовлено тривалою дією обмежень на імпорт українського продовольства до сусідніх з Україною країн ЄС. В результаті виникають безпекові ризики, які пригнічують інвестиційну активність та справляють негативний вплив на окремі банківські послуги [2; 12].

Рис. 3. Частка категорій кінцевого використання по відношенню до реального ВВП (%)

Джерело: побудовано автором на основі [12; 16-20]

* - прогнозні данні на кінець відповідного року.

Не дивлячись на загальне зменшення кількості банківських установ за 2019-2023рр., для банківської сфери накопичення інвестиційного потенціалу залишається основним механізмом збереження своїх активів та

засобом захисту внутрішнього й зовнішнього фінансового капіталу від інфляційного знецінення. Причому накопичені обсяги інвестиційного потенціалу є не тільки основою їх конкурентоактивності у здійсненні банківських операцій, забезпечення високого рівня рентабельності, ліквідності, але й сприяють розширенню ресурсної бази банків у задоволенні попиту на інвестиційні потреби у додаткових фінансових ресурсах [12-18].

Список літератури

1. Офіційний сайт НБУ. Режим доступу: [https:// bank.gov.ua/](https://bank.gov.ua/).
2. Звіт про фінансову стабільність. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article.

УДК 336.71

М. Чернишов, В. Левченко

KNUTD@edu.ua

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Вступ. Банківська система є однією з найважливіших складових ринкової економіки, її розвиток є однією з основних передумов розвитку економіки країни. Питання про те, що таке банк, не таке просте, як здається на перший погляд. Зазвичай вважається, що банк - це місце для зберігання грошей. Проте таке трактування ролі банків не лише не розкриває їхньої суті, але і приховує їхню справжню функцію в національному господарстві. Діяльність банків настільки різноманітна, що їхня справжня сутність залишається невизначеною. У сучасному суспільстві вони здійснюють найрізноманітніші операції. Банки організують не лише грошовий обіг і кредитні відносини, через них також здійснюється фінансування національної економіки, проводяться страхові операції, торгівля цінними паперами, а в деяких випадках - посередницькі операції та управління активами.

Банківська діяльність завжди пов'язана з ризиком, можливим розголошенням конфіденційної інформації та наявністю внутрішніх та зовнішніх загроз. Напружена криміногенна обстановка в країні, поява активних структур економічного розвідування в Україні, міжнародна організована злочинність та широке застосування жорстких методів впливу на банківські установи визначають актуальність цієї проблеми у найближчій перспективі.

Виклад основного матеріалу. У перекладі з грецької мови поняття безпека означає "володіти ситуацією" [1]. В економічній літературі безпеку банку розглядають як стан стійкої функціонуючої діяльності, при якому забезпечується досягнення цілей банку і його основних інтересів, захист від усіх дестабілізуючих чинників незалежно від умов функціонування; здатність своєчасно та адекватно реагувати на всі негативні явища внутрішнього та зовнішнього середовища банку; можливість протистояти різним загрозам щодо власності, діяльності та іміджу банку, створювати ефективний захист від внутрішніх і зовнішніх загроз [2]; стан захищеності банку від внутрішніх і зовнішніх загроз [3]; система заходів, що забезпечують захист інтересів власників, клієнтів, працівників і керівництва банку від зовнішніх та внутрішніх загроз [4]. При цьому безпека банку має комплексний та багатофункціональний характер, а її реалізація дозволяє досягти пріоритетних цілей банку, створити і використовувати можливості конкурентного середовища для забезпечення його ефективного функціонування та стійкого розвитку в довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи розглянуті наукові підходи, можна запропонувати таке визначення поняття "фінансова безпека банку" - це стан банку (банківської системи в цілому), який характеризується здатністю протистояти можливим зовнішнім та внутрішнім загрозам банківської діяльності для забезпечення нормального функціонування та розвитку в умовах дестабілізуючого впливу навколишнього середовища та захищеності фінансових інтересів зацікавлених сторін (власників, клієнтів, працівників, керівництва, держави), а головною метою безпеки банку є забезпечення конкурентоспроможності як окремого банку, так і банківської системи в цілому на ринку банківських послуг і запобігання можливості отримання збитків або втрати частини прибутків внаслідок реалізації внутрішніх і зовнішніх загроз.

За думкою В. Коваленко, Т. Болгар та О. Сергєєвої [3] ключовими характеристиками фінансової безпеки банку є: забезпечення рівноваги та стійкого фінансового стану банку; сприяння ефективності діяльності банку; раннє виявлення проблемних аспектів у діяльності банку; нейтралізація криз і запобігання банкрутству.

Фінансова безпека банку безпосередньо залежить від загроз, які існують або можуть виникати в процесі його діяльності. На сьогодні відсутні єдині підходи до оцінки загроз безпеці банків. Так, Н. Карчева та І. Карчева [5] виділяють серед найостанніших: загрози безпеці банку з боку зовнішнього середовища (від клієнтів, партнерів, конкурентів, злочинців, держави через різні державні установи та громадян) і загрози безпеці банку з боку внутрішнього середовища (від власників, адміністрації, менеджерів підрозділів, фахівців, неформальних груп).